

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

проводити свої заняття в жахливих умовах. Для того щоб стимулювати вчителя до його професійної діяльності запроваджували різні заходи, які мали підвищити статус учителя в суспільстві, а також покращити його добробут.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Проблеми народного вчителя в діяльності київських просвітницьких організацій : кінець XIX – початок XX століття / Л. Березівська // Рідна школа. – 1998. – № 2. – С. 65-68.
2. Кравченко Т. М. Народний учитель на Харківщині у др. пол. XIX – на поч. XX ст. / Т. М. Кравченко // Історія України : зб. наук. пр. – Харків : Основа, 1998. – № 2 – С. 285-291.
3. Магась В. Союзи вчителів в Україні та проект створення Всеукраїнської спілки вчителів (1906-1908 рр.) / В. Магась // Українознавство. – 2013. – № 3-4. – С. 144-147.
4. Модель ідеалу вчителя. За матеріалами педагогічної журналістики другої половини XIX – початку XX ст. // Рідна школа. – 1998. – № 2. – С. 63-65.
5. Огірок С. С. Педагогічне стимулювання та його технологія / С. С. Огірок // Гуманізація навчально-виховного процесу: навч.-метод. зб. – Слов'янськ : СДПУ, 1999. – Вип. 6. – С.45-60.
6. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори / К.Д. Ушинський. – К. Вища школа, 1949. – 420 с.

УДК 378

ОСВІТАТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ НІМЕЧЧИНИ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

С. В. Черкашин, м. Харків

У тезах повідомляється про необхідність розробки в університетах Німеччини сучасної концепції виховання особистості в умовах постіндустріального суспільства. Автор наголошує на тому, що гегемонія інформатики призвела до домінування у всіх сферах життя сучасного німецького суспільства технологічної логіки. Ця нова логіка змушує по-іншому ставитись до цінності знань як таких. Автор тез наполягає на необхідності розробки сучасної концепції формування особистості студентів в умовах постіндустріального суспільства.

Ключові слова: формування особистості, інформаційні технології, принцип виховання через науку, педагогічні концепції, базові компетенції.

The article concerns the question of necessity of working out a modern concept of personality formation for educational institutions in Germany under the conditions of postindustrial society. The author insists that computer science hegemony has led to domination of technological logic in all spheres of modern German society. This new logic compels to consider the value of knowledge in another way. The author of the article insists on necessity of elaboration of a modern concept of student's personality development under the conditions of a postindustrial society.

Key words: personality development, information technologies, the principle of upbringing through science, pedagogical concepts, basic competences.

Сучасне суспільство характеризується засобами масової інформації як інформаційне, як суспільство знань і постіндустріальне. За цим позначеннями знаходиться щось дуже важливе для розуміння сучасних завдань освіти, оскільки

відбувається меркантилізація знань. На це явище звернув увагу французький філософ-постмодерніст Жан Франсуа Ліотар. За його думкою, у постмодерністській концепції освіти відкидаються ідеали пошуку істини й самовдосконалення, а гегемонія інформатики призвела до домінування технологічної логіки, що руйнує традиційну уяву про те, що знання перетворюють індивідуума у сформовану, тобто вже змінену особистість. Нова метаосвіти – «перформативність», тобто удосконалення компетенцій фахівців (інженерів ІТ, лінгвістів, кібернетиків та ін.). Завдання вчених, техніків і науково-технічного встаткування полягає не в пошуку наукової істини, а в зміцненні влади корпорацій (систем). Галузі знання, що перебувають за рамками оптимізації ефективності, не одержують фінансування. На думку Ліотара, якщо раніше призначення освіти полягало в зімкненні суспільства, то нинішня освіта призводить до його атомізації. Освіта перестає формувати ідеали, але вдосконалює компетенції. Виникає небезпека того, що попри проголошувані гасла, перед вищою освітою та університетами зокрема будуть поставлені завдання не формування всебічно розвиненої, відповідальної особистості (складової частини інтелектуальної еліти), яка займається самопізнанням, а підготовки гравців, які будуть ефективно виконувати свої функції, займаючи прагматичні посади, і ставити питання не про істинність тих чи інших даних, а про їх ринкову вартість. В університетах відбувається розшарування студентів на тих, хто зможе бути корисним для системи, і на потенційних безробітних, які вивчають неперформативні спеціальності. Усі ці міркування змушують задуматися про визначення цілей виховання в постмодерністському суспільстві спеціалістів з вищою університетською освітою: виховання адаптованого до умов глобального ринку постачальника інформаційних послуг або всебічно розвиненої самодостатньої особистості, яка здібна мислити самостійно.

Очевидним є те, що університети в залежності від історичних і політичних умов свого існування ставили перед собою цілі, детерміновані конкретною історичною епохою. Освітня діяльність німецьких університетів пройшла кілька етапів становлення й розвитку, причому кожний із цих етапів характеризувався певною домінуючою метою, що була притаманна концепції, розробленою під впливом ідей певного педагога або філософа. Для Платона мета полягала у формуванні когнітивної здатності, Коменіуса – у пізнанні Бога й дієздатності, І. Песталоцці – у формуванні інтелектуальних і ремісничих здатностей, а також в «освіті через серце». У концепції реформістської педагогіки Дьюї зазначена мета, що полягає у формуванні здатності до демократії як ознаки розумного суспільства. Френсис й Фредерік бачать реалізацію своєї педагогічної концепції в створенні справедливого суспільства, руйнуванні класового суспільства й системи колоніального пригноблення.

Критична теорія педагогіки формулює аналогічні цілі. Вольфганг Клафкі зробив спробу об'єднати індивідуальні й суспільні цілі у формулі про три основні компетенції. Він проголосив рівноправними цілями виховання формування здібностей до самовизначення, до участі в прийнятті рішень і вираження солідарності. Реалізація цих цілей, на думку Клафкі, повинна сприяти розв'язанню ключових епохальних завдань, таких як питання миру, навколишнього середовища й справедливості. На сьогодні цілі розвитку особистості стають темою обговорень,

коли ідеться про закріплене у конституції поняття «повнолітній громадянин», тобто дискусія виходить за межі спеціальної й методичної компетенції випускника університету. Але оскільки нас цікавить становлення особистості в межах системи вищої освіти Німеччини, то важливо розібратися в тому, який вплив може здійснити університет на формування особистості свого випускника.

Сучасні німецькі університети характеризуються єдністю й свободою дослідження й навчання. Ідея університету як закладу одержання освіти й розвитку особистості, абсолютно вільної від церковної й державної опіки й контролю, є результатом руху інтелектуалів пізнього XVIII-го й раннього XIX-го сторіччя. Метою діяльності університету XIX-го століття була свобода навчання й дослідження й, нарешті, перфекціонізм як процес і результат індивідуального формування характеру за допомогою диференційованого формування можливостей людини аж до її перетворення в особистість.

У 30-ті роки XX-го сторіччя у зв'язку із приходом нацистів до влади освітній ідеал Гумбольдта був зруйнований дощенту, оскільки свободи гумбольдського університету були замінені міркуваннями політичної й ідеологічної доцільності. Лібералізм носіїв ученості, ідей гуманізму й демократії не витримав випробування часом. Гуманістичний ідеал виховання через прилучення до науки й до античної філософії виявився нежиттєздатним.

Не можна виключити, що його руйнування відбулося в конкретних історичних умовах і набагато раніше 30-хрр. XX-го сторіччя. Ідеться про педагогічні концепції так званої «чорної педагогіки», що була спрямована на придушення фізичних і емоційних потреб людини, у вихованні слухняності й підпорядкування авторитетам. У навчальних закладах усіх рівнів відбувалось формування особистості у дусі слухняного «виконання обов'язку» у сфері продуктивної праці або в армії. Ідеї розуму й освіти мали дуже мало загального з дійсністю того часу, вони не стали завуальованою буржуазною ідеологією, але стали ідеологією меншості, недоступної для більшості. Саме «чорна педагогіка» створила фундамент для нацистської концепції виховання, яка дозволила нацистській владі безкарно вчиняти свої злочини з потурання й мовчазної згоди академічної еліти.

Хоча принципи «чорної педагогіки» були засуджені в післявоєнний час, однак її практичне застосування й глибоке проникнення у свідомість і підсвідомість німецьких громадян спостерігалися ще в середині XX-го століття, попри розробку й практичне застосування демократичних концепцій виховання, наприклад, психоаналітичної, антиавторитарної, демократичної тощо. Умови постіндустріального суспільства приховують небезпеку того, що «чорна педагогіка» трансформується в яку-небудь нову концепцію виховання, яка в завуальованій і рафінованій формі буде ламати волю вихованців, зокрема студентів, з метою забезпечення безмірної й безликої влади системи. Є також велика небезпека того, що відбудеться запрограмоване формування деформованої меркантильними цілями особистості, що сліпо виконує волю якоїсь глобальної мережі.

Отже, сучасна педагогіка вищої школи Німеччини має відшукати способи вирішення даної проблеми, тобто розробити сучасну концепцію виховання.